

‘Je zit in een onomkeerbaar proces’

Sjef van Erp

‘Ik leer ze denken in alternatieven’

Wat kun je als (kandidaat-)notaris leren van een professor vastgoedeconomie, executie- en beslagrecht, internationaal goederenrecht of fiscaal concernrecht? Veel! De kennis op universiteiten is eindeloos. Voor deze rubriek praten wij elk nummer met een andere hoogleraar. We maken een rondje door het land met de vraag: ‘Wat kan het notariaat van u leren?’ Deze keer krijgen we les van Sjef van Erp.

TEKST Jessica Hendriks | BEELD Truus van Gog

‘Goederenrecht gaat over het eigendom en zeggenschap over goederen. Het is een deel van het vermogensrecht waarin goederen centraal staan. Denk daarbij aan materiële objecten, roerend of onroerend, en vermogensrechten die in geld zijn uit te drukken. Tegenwoordig komt ook daar digitalisering om de hoek kijken. Ik praat met mijn studenten dan ook vrij lang over de impact van nieuwe IT-ontwikkelingen in het internationaal goederenrecht. Dat is ook voor notarissen interessant. Data-eigendom is zo’n onderwerp. Een jurist die uit een continentale traditie komt, kan daar alleen al door het woord eigendom heel anders over denken dan een Amerikaanse jurist die praat over het veel ruimere begrip *property*.’

ALTERNATIEVEN

‘Als het gaat om internationaal goederenrecht en IT-ontwikkelingen bespreek ik altijd eerst de techniek. Als je niet weet wat een blockchain is, hoe een token werkt of een *smart contract* eruit ziet, heeft het ook geen zin over de juridische gevolgen te praten. Techniek heeft overall invloed op, ook internationaal. Neem bijvoorbeeld landregistratie. Stel dat je daarvoor volledig gebruikmaakt van een *smart contract*, dus zichzelf uitvoerende programma’s. Dan komt er geen notaris meer aan te pas. Wat gebeurt er dan? Moeten wij dat als juristen willen? Een programmeur kan wel

zeggen dat het heel simpel te regelen is, maar hoe staat het dan met de rechtszekerheid? Over dit soort zaken laat ik mijn studenten nadenken. Vervolgens kijken we ook nog hoe een Amerikaanse jurist hier bijvoorbeeld tegenaan kijkt. Ik probeer mijn studenten te leren denken in alternatieven.’

ONTMENSELIJING

‘Ik krijg vaak de vraag of we wel moeten willen dat techniek de notaris deels uitschakelt. Je zou natuurlijk kunnen zeggen: 70 procent van de transacties laten we volledig geautomatiseerd doen en 30 procent niet. Die 30 procent is te ingewikkeld en daar is duidelijk advisering bij nodig. Als je alles aan programmeurs en algoritmen overlaat, wie controleert dan de programmeurs en wie controleert of het algoritme klopt? Algoritmen zijn gebaseerd op ja/nee-keuzes, maar in het recht gaat het ook vaak om: ja, maar ... Ik krijg steeds meer studenten die vanaf hun kleutertijd met internet en mobieltjes zijn opgegroeid en dat is echt een andere wereld dan de studenten die dat allemaal hebben moeten leren. Zij leven bijna in een virtuele wereld. Toch hebben ze wel oog voor de ontmenselijking van het recht. En dat dat niet altijd hoeft. Aan de andere kant zijn er nu eenmaal processen in gang gezet. We kunnen niet meer terug. Op het moment dat je met automatiseren begint – en dat hebben we gedaan – wordt nieuwe software ontwikkeld en gebruikt. Je zit in een onomkeerbaar proces. Je kan niet zeggen dat je jezelf er niet mee bezighoudt. Zorg dat je erbij betrokken blijft. Zie wat er gebeurt en blijf nadenken als jurist.’

DOELGERICHT

‘In Maastricht hebben we twee juridische opleidingen. Een is de traditionele faculteit Nederlands recht. Daarnaast hebben we de *European Law School*. En in dat programma heb ik al het onderwijs op het terrein van

vergelijkend Europees en globaal goederenrecht opgezet. Daar geef ik ook nog steeds onderwijs. Engelstalig. Aan notarissen geef ik ook wel eens les. Maar dat is heel doelgericht. Als je wordt gevraagd een cursus te geven, gaat dat over een bepaald onderwerp, zoals de Europese Erfrechtverordening. Je neemt dan geen uitstapjes naar verwante theorie.’

TAALVAARDIGHEID

‘Internationale ontwikkelingen gaan snel. Kijk naar het digitaal oprichten van een bv per 2020. Je kan zeggen: we willen dit niet als notariaat. Maar je kan beter volgen wat er gebeurt en het begeleiden. Die bv’s willen in de toekomst misschien onroerend goed kopen. Wat doet die bv verder en komt die nog terug? Nodig ze uit te komen praten. Zo’n eerste adviesgesprek hoeft niks te kosten. Zie het als kans. Net als internationale cliënten. Ook zo’n kans! Wat heel belangrijk is: taalvaardigheid. Je moet toch met die cliënten kunnen spreken. Zelfs in de meest afgelegen dorpen krijg je te maken met mensen die de Nederlandse taal niet machtig zijn. Leer andere talen dan het Nederlands. Heel belangrijk anno 2019. Ikzelf spreek Frans, Duits, Engels en een beetje Indonesisch. Italiaans ben ik aan het leren. Maar ik heb dan ook een buitengewone interesse voor talen. Ik las op mijn 15de Tolkiens *In de ban van de ring*-serie al uit in het Engels. Dat hoeven notarissen natuurlijk niet, maar een extra vreemde taal erbij kan geen kwaad.’ ■

WIE Sjef van Erp
 WAT Internationaal goederenrecht
 WAAR Universiteit Maastricht
 LES ‘Zorg dat je meerdere talen spreekt’